

Ansamblul „Archaeus”, concert de muzică contemporană

Concert, sau mai exact, concert-spectacol, de muzică românească și slovacă.

Pentru că forma sub care au gândit și realizat membrii ansamblului „Archaeus” cameralelor lor din 17 septembrie se circumscrie în egală măsură celei a unui concert, permițând fiecăruia să prezinte cel puțin o lucrare solistică, dar și spectacolului, pentru a cărui coeziune au găsit o formulă literară (prin recităriile actorului Răzvan Ionescu, cu versuri din lirica poezilor români și slovaci Miroslav Holub, Vladimír Holan, Adrian Păunescu, Daniela Crăsnaru, Marin Sorescu, Titel Constantinescu), dar, totodată — ceea ce dovedește ingeniozitatea lor —, o soluție pur muzicală: prefațarea și epilogarea fiecărei piese înscrise în program de câte un scurt tablou extras din lucrarea *Spectacol pentru o clipă* de Octavian Nemescu, prezentată, astfel, aproape integral.

În acest context, am putut distinge valoarea fiecărui instrumentist component al formației, luat individual, dar cu deosebire calitatea întregului, care a lăsat o impresie favorabilă auditoriului din sala Studio a Ateneului (în ciuda unei carențe de organizare, dintru început manifestă: în lipsa programului de sală, publicul s-ar fi dorit orientat cel puțin cu o prezentare verbală în peisajul inedit al celor mai multe dintre partiturile oferite spre ascultare, cu atât mai mult cu cât afișul de concert nu insera nici măcar numele compozitorilor acestor piese!).

Am remarcat din nou eficiența interpretativă a violonistului Ion Georgescu, în lucrarea lui Josef Malovec *Canti di Speranza*, sau multiplele valențe de colorist ale percuționistului Alexandru Matei, în *Solo pentru percuție* de Ștefan Niculescu — prima lucrare a compozitorului dedicată exclusiv percuției, dar mergând, în planul organizării muzicale, pe linia stabilită odată cu *Simfoniile pentru 15 soliști*, având ca punct de pornire în desfășurarea sonoră o idee melodică din care se construiesc secțiunea inițială și cea terminală a piesei, centrul ei fiind un moment tensionat bazat pe repetarea unei celule melodice.

Valorificând tradiția polifoniștilor din toate epocile, și poate, mergând pe cea a compatriotului său Bohuslav Martinu, compozitorul slovac Vladimír Godar realizează un interesant *Ricerca*, adaptat la cerințele structurării materiei muzicale în contemporaneitate. Tema inițială expusă de vioară e preluată de clarinet, pentru ca odată cu intervenția violoncelului să ne aflăm în fața unei interesante sinteze timbrale (în care acesta din urmă apare ca un sumum al celorlalte două), urmând ca intrarea pianului în discursul sonor să constituie punctul de maximă densitate, prin acordurile consistente, combinate pe alocuri cu clustere. Este meritul celor patru instrumentiști (alături de Ion Georgescu, clarinetistul Vasile Mocioc, violoncelista Anca Vartolomei și pianista Rodica Dănceanu) de a fi redat cu acuratețe și simț dramatic, intuind caracteristicile constructive, această miniatură polifonică, de expresie contemporană.

Iar dacă în *Ricerca* lui Vladimír Godar, Anca Vartolomei și-a dovedit măiestria în rol de membru al formației camerale, i-am apreciat cu atât mai mult desăvârșirea instrumentală, coerența gândirii asupra partiturii abordate, finețea dar și tensiunea modurilor de atac, exact intuite, claritatea în reliefaarea planurilor — puse în slujba interpretării *Sonatei pentru violoncel solo* de Wilhelm Berger, creație în care compozitorul își respectă principiile de compoziție statornicite în opusurile anterioare, anume exploatarea spațiului sonor în virtutea tehnicii de constituire a materialului muzical pe baza șirului lui Fibonacci.

Amestecul de „orient” cu „occident” din *Hudba* de Ilja Zeljenka (primă audiție absolută, lucrarea fiind

scrisă pentru „Archaeus”) nu și-a putut salva lipsa de unitate stilistică (compozitorul încearcă să „stoarcă” tot ce se poate din intervalul de terță, în „conflict” cu structuri constituite din scări pentacordice, sprijinindu-și fluxul muzical pe ritmica de proveniență exotică), nici chiar prin prestațiile de bună calitate ale clarinetistului Vasile Mocioc, pianistei Rodica Dănceanu și percuționistului Alexandru Matei, care s-au străduit să găsească și să reliefeze sensuri adânci, impresia lăsată fiind, totuși, de... incertitudine.

Fagotistul Vasile Macovei s-a remarcat în partitura *Ciacconei* compozitorului slovac Juraj Benes (primă audiție la noi), în care secțiunile au fost delimitate între ele, în cadrul spectacolului, prin câte un moment sonor extras din lucrarea lui Octavian Nemescu, soluție discutabilă, dacă ne gândim că o lucrare de factură variațională nu ar trebui secționată în acest fel, perceperea elementelor tematice devenind, la audiție, de-a dreptul imposibilă. Piesa cu sugestii arhitectonice renascentiste (cea a lui Benes) se dorește, în fapt, un câmp de explorare în posibilitățile tehnice și expresive ale fagotului, în moduri de atac, sonorități coloristice, timbrale, diferite, cu antrenarea pianului (prin acționarea pedalei în scopul dobândirii unui efect vibrator îmbogățit) și realizate cu precizie de Vasile Macovei.

Spectacolul s-a încheiat cu piesa lui Liviu Dănceanu, unul dintre animatorii formației, căreia i-a dedicat aceste *Rime pentru „Archaeus”*, menite să evidențieze, într-o singură partitură, pe fiecare instrumentist, în rol solistic, dar și ansamblul în întregul lui; lucrarea își propune, ca și altele din acest concert, investigarea în zonele tehnico-expresive, timbrale, dinamice și agogice ale instrumentelor angrenate (pe lângă cele numite mai sus, adăugându-se chitara lui Vasile Colțea), edificiul sonor constituindu-se pe baza unui mod ce izvorăște din șirul armonicelor superioare și inferioare ale unui sunet. În treaga atmosferă a concertului-spectacol a urmat — cu voce sau fără voce — expresivitatea creației considerate ca fir conducător (*Spectacol pentru o clipă* de Octavian Nemescu, după afirmațiile lui Liviu Dănceanu dedicată, în această formă, ansamblului pentru acest spectacol), implantată, cel mai adesea, ca element contrastant prin forță și semnificații, prin coloritul ei particular.

Veronica BERBESCU ZBARCEA

Vinicu Moroianu

Este, sincer vorbind, pasionantă evoluția unui talent major ca cel al lui Vinicu Moroianu, iar recitalurile sale, dintre care ne vom opri la cel mai recent (20 septembrie) se conturează tot mai mult ca autentice evenimente ale stagiunilor muzicale. Mi s-a întâmplat destul de des ca unii confrăți sau chiar ca oameni din public să-mi amintească cu emoție episodul revelator al tălmăcirii, de către Moroianu, în urmă cu câțiva ani, al *Sonatei nr. 3 pentru pian* de George Enescu în cadrul manifestării „Tineri talente” de la Râmnicu Vilcea. Faptul nu este, cum se spune, întâmplător, pentru că pe atunci foarte tânărul pianist dovedea, în abordarea unei pagini enesciene de asemenea complexitate, un fel de dar divinător al valorilor muzicale esențiale care ne făcea să avem cele mai frumoase așteptări pentru dezvoltarea sa ulterioară. În adevăr, Moroianu nu este un pianist de toată ziua, ci unul de excepție. Ni se poate întâmpla să nu-l aflăm la nivelul perfecțiunii într-unul din marile concerte ale repertoriului universal, să-l dorim mai simplu și mai direct în exprimare, dar ulterior să cunoaștem autentice revelații în luminarea, de către el, a unor pagini mai puțin frecventate sau să constatăm că adevăratul climat al emoției muzicale celei mai nobile este generat de contactul